

11. Закалюк А. Наукове обґрунтування законодавчого регулювання порядку добору та рекомендації до призначення кандидатів на посаду судді / А. Закалюк // Вісник Академії правових наук України. – 2008. – № 3(54). – С.222–233.
12. Томкіна О. Наукові засади застосування методів професійного відбору стосовно кандидатів на посади суддів з метою профілактики суддівської не доброчесності / О. Томкіна // Вісник Академії правових наук України. – 2008. – № 3(54). – С.234–245.
13. Судова реформа в Україні: поточні результати та найближчі перспективи. Інформаційно-аналітичні матеріали до Фахової дискусії на тему «Судова реформа 2010 р.: чи наближає вона правосуддя в Україні до європейських норм і стандартів?» 4 квітня 2013 р. – К.: Центр Разумкова, 2013. – С.60.
14. Фойницький І.Я. Курс уголовного судопроизводства / И.Я. Фойницкий. – Т.І. – С.Пб., 1896. – С.230
15. Муравьев Н.М. Кандидаты на судебные должности. Вопрос судоустройства и судебной политики / Н.М. Муравьев. – М., 1886. – 183 с.

S. Prilutskyi

CONSTITUTIONALIZATION OF THE SYSTEM JUSTICE: ACTUAL PROBLEM OF THEORY AND PRACTICE

In the article legal nature of unity of department judicial is analysed as important constitutional basis in organization and realization of justice. Legal nature of the supreme court of country opens up as to the cassation instance.

Through the prism of Constitution of Ukraine an author carries out the walkthrough of positions of mechanism of forming of judge corps which was inculcated new Law «About the judicial system and status of judges» (2010). Problem questions are in-process affected in relation to the organs of forming of judge corps, requirements to the candidates in judges and their professional career.

Keywords: constitutionalization, department judicial, justice, cassation, supreme court.

УДК 342.5:347.97/99(477)(045)

Т. В. Пустовойт

ЄДНІСТЬ СУДОВОЇ ВЛАДИ ЯК КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВА ОСНОВА СУДОВОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ: ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Автор здійснює теоретичний аналіз правової природи єдності державної влади. У даному контексті розкривається правова природа єдності судової влади як ключової конституційної засади з організації та здійснення правосуддя. Піднімаються проблемні питання правової природи Верховного Суду України як найвищого судового органу у системі судів загальної юрисдикції, що виникли із прийняттям Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (2010 р.).

Ключові слова: єдність, судова влада, правосуддя, касація, апеляція, верховний суд.

Постановка проблеми. Проблеми пов'язані з організаційною та процесуальною єдністю судової влади сьогодні стали одним із наріжних каменів вітчизняної судової системи. Невизначеність співвідношення самостійності, незалежності та єдності судової влади призводять до дисбалансу судової системи. Викривлення ролі структурованості судової системи стало абсолютизувати автономність відповідних її гілок, обумовлювати намагання створити самостійні судові підсистеми без урахування єднальних чинників [1]. Такий стан речей значною мірою пов'язаний з тим, що для вітчизняної юридичної науки та практики проблеми єдності судової влади є достатньо новими, а їх теоретичне осмислення й доктринальне розкриття перебуває ще у процесі розробки. Вбачається, що концептуальна розробка та розкриття конституційно-правової природи єдності судової влади є сьогодні однією із ключових задач для вітчизняної юридичної науки.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Варто зазначити, що дослідженню окремих аспектів єдності судової влади присвячені праці В. Д. Бринцева, В. В. Сердюка, Л. М. Москвич, І. В. Назарова, С. В. Прилуцького, І. В. Юревич та ін. Проте, на сьогоднішній день комплексних досліджень конституційно-правової природи єдності судової влади ще не проводилось.

Викладення основного матеріалу. При цьому варто сказати, що вивчення даного питання здійснювалось ще дореволюційною юридичною наукою. Так, розкриваючи юридичну природу єдності судової влади О. М. Філіпов стверджував: «Якщо в державі допустити дві або три окремі судові влади, з різною підсудністю та однаковими верховними правами, то хто ж тоді гарантує, що при їх однаковому верховенстві й самостійності, вони не будуть втручатися одна до одної, та між ними не будуть постійні сутички? Зрештою, чи не буде принизливим для гідності верховної судової влади, коли їй буде довірено

лише обмежене коло справ, інші ж справи будуть вилучені з її відання та передані іншій владі. Тому ні сутність судової влади, ні її гідність не допускають того, щоб у державі були, з погляду на предмет, різні судові влади. Розмежування судової влади на — цивільну, кримінальну, військову, комерційну, межову чи адміністративну — допускати не можна. Допустимим є лише єдина верховна судова влада, з різними її органами чи відділеннями: цивільним, кримінальним, військовим, морським, комерційним, межовим чи адміністративним» [2].

На таких же позиціях стояв І. Я. Фойницький, який вважав, що врівноваженість судової влади полягає у єдності її організації, яка забезпечує їй авторитет та силу. Об'єднання судової влади та забезпечення її зовнішньої самостійності втілюється шляхом підпорядкування всіх судових справ вищому касаційному нагляду одного суду. Будь-які відступи від такого порядку призводять до роздроблення судової влади та її ослаблення. Єдність, що необхідна для зовнішньої самостійності судової влади, також підривається надмірною строкатістю судових установ шляхом запровадження численних спеціалізованих судилищ. Кожен громадянин повинен легко і швидко знаходити суд, що покликаний захищати його права. Тому єдність судової влади, крім іншого, встановлюється й поняттям природного судді; право бути судимим своїм законним суддею є одним із важливих політичних прав особи [3].

Наприклад, сьогодні такий елемент єдності судової влади, як право особи на законного суддю, прямо закріплено у ст. 101 Конституції Німеччини, де вказується, що ніхто не може бути вилучений із відання свого законного судді.

В якості негативного фактору, що обмежує єдність судової влади, на думку В. К. Случевського, є запровадження у державі надзвичайних чи особливих судів, які призначені для розгляду окремих кримінальних справ чи їх особливих категорій. Діяльність цих судів фактично встановлює межі діяльності загальних судів, а значить, обмежує засаду єдності судової влади [4].

Проведений аналіз дореволюційних досліджень свідчить, що минуле покоління вітчизняної науки залишило нам важливе теоретичне підґрунтя щодо єдності судової влади як важливої засади правосуддя. При цьому вчені минулої епохи досить чітко усвідомлювали проблеми, які можуть виникнути у разі розділення судової влади на окремі, відособлені гілки та заперечення єдності касаційної інстанції.

Узагальнюючи основні теоретичні положення зосередимо увагу на наступному. Засада єдності судової влади коріниться в цілісності державної влади, єдиним джерелом якої в республіці є народ. Водночас єдність судової влади полягає у цілісності її організації та діяльності, що забезпечує їй зовнішню самостійність та, окрім іншого, втілюється підпорядкуванням всіх судових справ вищому касаційному нагляду одного суду. Забезпечення в державі правосуддя, як загальної мети судової влади, здійснюється шляхом касаційного нагляду за правильним тлумаченням закону та його одноманітним застосуванням. Єдиний на всю державу касаційний суд має спрямовувати судову практику в одне русло і забезпечувати цілісність права та його верховенство. Тим самим касаційний суд за своїм призначенням покликаний гарантувати в державі правильність правосуддя, шляхом забезпечення єдності судової діяльності.

Небезпека порушення єдності судової влади виникає тоді, коли у державі запроваджуються надзвичайні чи особливі суди.

Сьогодні принцип єдності судової влади складає основу побудови судових органів по вертикалі як в унітарних так і федеративних державах, а своє закріплення знаходить в судоустрійному законодавстві чи прямо в конституціях. Наприклад, згідно ст. 117 Конституції Іспанії єдність судової влади визначається як основа організації та діяльності судів.

Хоча, як справедливо стверджує А. А. Девлікамов, цей принцип в унітарних і федеративних державах має різний зміст. Якщо в унітарній державі єдність судової влади і судової системи побудована на принципі централізму, тобто на основі створення однорівневої ієрархічної структури судових органів, то у федерації судова влада і системи судових органів формуються на основі поєднання централізації та децентралізації.

На відміну від унітарної держави, в систему судових органів федерації неминуче вносяться елементи децентралізації, що зумовлюється федеративним устроєм держави. В умовах розподілу державної влади на два її види — федеральну і територіальну — діє, як правило, дворівнева система судових органів. Підвідомчість між ними розмежована на основі принципів федералізму, а саме конституційного розмежування предметів відання і повноважень між федерацією і її суб'єктами, розмежування компетенції між федеральними органами державної влади і органами державної влади суб'єктів федерації. При цьому судами застосовується не лише федеральне, але й регіональне законодавство, тобто суб'єктів федерації.

Водночас централізація і децентралізація в системі судових органів федеративної держави можуть бути різними. Рівень децентралізації залежить від типу правової системи, моделі федералізму, особливостей державно-правової культури конкретної країни. Залежно від цього виділяються різні моделі судових систем у федераціях — в Австрії, Бельгії, Австралії, Канаді, Швейцарії, ФРН, США,

Російській Федерації.

У федеральних державах романо-германської правової сім'ї, що орієнтуються на пріоритетну роль і верховенство закону, а також на інтенсивний розвиток кооперативного федералізму, природнішою є централізована судова система. Широка сфера предметів спільного відання (конкуруючі компетенції), механізми субсидіарної відповідальності центру і складових частин держави, їх співпраця і кооперація по лінії законодавчої і виконавчої гілок влади — усе це вимагає авторитетного судового арбітра, незалежного ні від федеральної, ні від регіональної влади, що ухвалює закони і здійснює їх виконання. З цієї причини ієрархія судових органів будується за принципом єдиної інстанційності судової влади, а вимоги єдності судової системи в цих державах є досить жорсткими [5].

Разом з тим, як слушно зазначає В. С. Ковальський, в нашій державі не передбачена єдина система судів; існуюча система судів є фрагментарною, а не уніфікованою, яка б мала діяти як єдина на чолі з Верховним Судом України. Діюча судова система, за оцінкою експертів, є роздвоєною, розмежованою на юрисдикцію Конституційного Суду України і юрисдикцію загальних судів. Недоліком такої системи є те, що Верховний Суд України та суди загальної юрисдикції не можуть давати тлумачення законів; такими повноваженнями наділений лише Конституційний Суд України [6].

Крім того, при існуванні в судових системах спеціалізованих судів різне тлумачення закону, на думку М. І. Сірого, зростає «в арифметичній прогресії». Кожна ланка спеціалізованих судів відображає не загальносуспільні політико-правові та соціально-економічні інтереси, а виключно інтереси «свого» суспільного спектра. Й саме під впливом цих вузькоспрямованих інтересів прагне завжди «по-особливому» тлумачити закон. Унаслідок недосконалості законодавства та неоднакового його тлумачення в судовій системі об'єктивно виникає конкуренція судових рішень, що завжди може перерости в глобальну проблему невизначеності у праві. Саме для її подолання та забезпечення однакового застосування правових норм усіма без винятку судами країни й утворюється верховний суд як єдина касаційна інстанція, як суд, що своїми рішеннями утворює єдину для всіх інших судів нижчого рівня логіку застосування правових норм, єдину логіку розгляду відповідних категорій справ [7].

Тим самим, основу єдності судової влади має складати єдність судового правозастосування, що втілюється шляхом однакової реалізації правових стандартів у правозастосовній практиці на основі справедливого судового провадження та з метою забезпечення верховенства права на всій території держави [8].

Якщо звернутись до вітчизняного законодавства, то побачимо, що згідно ч. 2 ст. 3 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (2010 р.) суди загальної юрисдикції утворюють єдину систему судів, а відповідно ч. 4 ст. 17 єдність системи судів загальної юрисдикції забезпечується: єдиними засадами організації та діяльності судів; єдиним статусом суддів; обов'язковістю для всіх судів правил судочинства, визначених законом; забезпеченням Верховним Судом України однакового застосування судами (судом) касаційної інстанції норм матеріального права; обов'язковістю виконання на території України судових рішень; єдиним порядком організаційного забезпечення діяльності судів; фінансуванням судів виключно з Державного бюджету України; вирішенням питань внутрішньої діяльності судів органами суддівського самоврядування.

Вітчизняний законодавець передусім оперує юридичною категорією «єдність судової системи». Проте, дана категорія є видовою по відношенню до родової категорії «єдність судової влади».

За визначенням І. В. Юркевич єдність судової влади — це складноструктурована багатокомпонентна її якість, в якій виділяються певні її складові. Такими компонентами є єдині цілі та завдання судової влади, організаційно-правова єдність, єдині принципи організації та діяльності, функції, основні суб'єкти, механізми та взаємозв'язки елементів судової влади, які лише в сукупності та взаємодії надають цьому складноорганізованому об'єкту якості єдності [9].

Визнання та закріплення на законодавчому рівні принципу єдності органів судової влади, відповідно до якого суди загальної юрисдикції утворюють єдину систему, на думку І. І. Котюка є прогресивним кроком. Разом з тим ключовою проблемою правосуддя, що склалася в дійсності, є відсутність організаційної та процесуальної єдності судової системи України. На сьогодні тут створено декілька автономних судових систем, що мають власне кадрове, фінансове, матеріально-технічне забезпечення, свої органи суддівського самоврядування, ради суддів та ін. Кожна з них має і власне процесуальне забезпечення.

Проте принцип єдності судової влади зумовлює необхідність уніфікації судової системи на основі створення єдиного і рівного для всіх суб'єктів правовідносин державного суду з покладанням на нього здійснення функцій правосуддя у справах, що виникають з будь-яких правовідносин у визначеному законом єдиному процесуальному порядку, а це обумовлює об'єктивну необхідність створення єдиного кодексу судочинства.

Особливості процесуальної регламентації окремих видів судочинства на сьогодні в Україні

зумовили і «своє» розуміння основних категорій теорії доказів, що яскраво ілюструється навіть на підходах в кожній з цих сфер до розуміння таких ключових понять як «докази» і «доведення». «Своє» розуміння доказів тепер навіть у виборчому законодавстві України [10].

Варто зазначити, що на вітчизняній науковій ниві дослідження проблем єдності судової влади один із перших розпочав В. В. Сердюк, який сформував з цього питання власне концептуальне бачення. На думку науковця конституційні передумови становлення концепції єдності судової влади полягають у: рівності усіх перед законом і судом; виключністю судової влади; статусі Верховного Суду України як найвищого органу у системі судів загальної юрисдикції. Виключність судової влади обумовлює неможливість передачі функцій суду, в тому числі Верховного Суду України, іншим органам або посадовим особам.

Теоретичними підвалинами становлення концепції єдності судової влади є законодавчо закріплене поняття єдності судової системи. З урахуванням неподільності судової влади та судової системи, як її організаційним втіленням, засада єдності поширюється і на судову владу загалом. Аналіз закономірностей функціонування судової системи (рівновага, єдність, стабільність, стійкість до зовнішніх впливів) підтверджує, що в системі судів України загальні засади її побудови дотримуються частково. Хаотичне реформування призводить до утворення в ній нових елементів, які порушують рівновагу, підривають єдність, що призводить до зниження якості правосуддя [11].

На думку В. В. Сердюка головна ідея єдності судової влади полягає у тому, що всі органи, які входять до судової системи або пов'язані з нею, мають знаходитись в органічній єдності та взаємодії. На вершині судової ієрархії має бути «сильний» Верховний Суд України, основним призначенням якого є забезпечення процесуальної й організаційної єдності в діяльності судів загальної юрисдикції та органів, що належать до структури судової влади. «Найвищий судовий орган» як єдина й остаточна інстанція з розгляду (перегляду) справ, що виконує всі процесуальні функції, властиві судовій владі, має увінчувати всі судові підсистеми (загальної та спеціалізованої юрисдикції) в державі. Основна функція Верховного Суду України є здійснення правосуддя, та має полягати не лише у перегляді справ у касаційному порядку, а й розгляді справ по суті. Критерієм визначення підсудності справ Верховному Суду України по першій інстанції повинні стати складність справи, її значущість для суспільства та спрямування судової практики [12].

Консолідація складових правового статусу та повноважень суду касаційної інстанції зумовлена вимогою по реалізації права на судовий захист і обґрунтовується напрацюваннями правових учень. Теоретичну складову побудови судоустрою та місця у ньому суду касаційної інстанції становить, зокрема, вчення про судове право (щодо єдності юридичної природи інститутів судоустрійного, цивільного процесуального і кримінально-процесуального права), звернення до якого має забезпечити можливість розкриття двох основних складових: судоустрою і судочинства (правосуддя). Крім того, орієнтуючою має бути й теорія систем (стійкість пірамідальних ієрархічно організованих систем, неможливість наявності у підсистемах тих самих властивостей, що має цілісна система, взаємозв'язок підсистеми з іншими частинами системи, похідність функцій частини системи від загальної системи тощо), а також співвідношення судових ланок і судових інстанцій [13].

У цьому сенсі справедливо лунають заперечення того, що немає як теоретичних, так і конституційних підстав встановлювати якісь форми оскарження та перегляду рішень судів — вищі ніж касаційне оскарження. Таких підстав у Конституції немає і бути не може. Верховний Суд України є касаційною інстанцією саме тому, що функція касації — це найвища функція в ієрархії судових функцій. Вище касаційної функції жодних інших судових функцій не може бути за визначенням.

Касаційна інстанція в повному розумінні цієї правової категорії — це судова інстанція, юрисдикція якої поширюється на всю систему національного права в цілому, і яка є вищою для всіх судів без винятку. Отже, не може називатися касаційною інстанцією орган чи установа, юрисдикція яких поширюється лише на частину національного права, зокрема, господарське право або ж законодавство про діяльність органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, про державну службу, вибори і т.п. [14].

Тому при співвідношенні Верховного Суду України з вищими спеціалізованими судами у процесуальному аспекті (у контексті побудови триланкової судової системи) все гостріше стає питання про необхідність передачі процесуальних повноважень цих судів Верховному Суду України з метою забезпечення єдності касаційної інстанції та наділення вищих спеціалізованих судів апеляційними повноваженнями [15].

Оскільки Конституція України не передбачає іншої, вищої за касаційну, функції судочинства, цілком логічно сподіватися, що дотримання принципу єдності суду касаційної інстанції під час подальшого реформування судоустрою зміцнить захисні властивості правового статусу суду касаційної інстанції та сприятиме закріпленню за ним необхідного обсягу не тільки процесуальних, а й організаційних повноважень, за допомогою яких у країні буде досягнуто правосудності судових рішень [16].

Хоча у вітчизняній юридичній науці існують й протилежні погляди на це питання. На думку І. В. Назарова принципу єдності судової системи може відповідати як моноцентристська система, так і судова система, що характеризується біцентризмом. У такому випадку для збереження єдності судової системи наявність декількох вищих судів, що очолюють судові органи різних судових юрисдикцій, може бути компенсована створенням єдиного дорадчого органу для координації не процесуальної діяльності вищих судів і забезпечення єдиного розуміння чинного законодавства, однакового й правильного його застосування [17].

Водночас Р. О. Куйбіда у своєму дисертаційному дослідженні обстоює необхідність створення у цивільній та кримінальній юрисдикції, яку сьогодні здійснюють загальні суди, Вищого цивільного суду України та Вищого кримінального суду України, до яких повинні бути передані від Верховного Суду України функції касаційної інстанції. У такому разі, на думку науковця, Верховний Суд України як суд найвищої інстанції зможе забезпечувати однакове застосування права судами однієї чи різних спеціалізованих юрисдикцій через перегляд судових рішень вищих судів за винятковими обставинами [18].

Вбачається, що така юридична конструкція як з теоретичної так і практичної точки зору себе не виправдала. Після судової реформи 2010 р. та втілення такого підходу в практичне життя, механізм судової влади України практично розбалансувався та став неспроможним для ефективного та доступного судочинства.

Хоча в ст. 17 Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [19] і задекларовано положення про єдність системи судів загальної юрисдикції, проте положення цієї ж статті у повній мірі заперечили єдність судової влади. Передусім це пов'язано із нівелюванням статусу Верховного Суду України, як найвищого (касаційного) судового органу. Даним законом на Верховний Суд України покладено «новітню» функцію по забезпеченню однакового застосування судами (судом) касаційної інстанції норм матеріального права. З самого початку втілення даного закону проявилися ряд конструктивних суперечностей, які унеможливили ефективність механізму судочинства. Передусім — це розірваність судових юрисдикцій, що призводить до відсутності узгодженої та єдиної касаційної практики. Розрізнене правозастосування призводить до розбалансування правової системи держави, обмежує доступ на судовий захист у Верховному Суді України.

Проблеми на які раз-по-зраз наштовхується вітчизняний законодавець при побудові судової системи значною мірою пов'язані із впертим небажанням дотримуватись основних «законів юридичної архітектури» та ігноруванням теоретичних засад судової влади.

Заперечення єдності судової влади в Україні виражається у розрізненій та подрібненій на окремі й неузгоджені гілки судової системи, «удільність» системи судового управління та розірваність суддівського самоврядування, нерівність статусу суддів.

Безумовно, із ситуації яка склалася потрібно шукати виважене рішення, що ґрунтуватиметься передусім на оновленій Конституції України.

Список використаної літератури

1. Юревич І.В. Принцип єдності судової влади / І.В. Юревич: Автореф. ...к.ю.н. – 12.00. 10. – Х., 2012. – С.1.
2. Филиппов М.А. Судебная реформа в России: В 2-х т. / М.А. Филипов. – СПб.: Типография В.Тушнова, 1871 – 1875. – Т.1. – 1871. – С.425–426.
3. Фойницкий И.Я. Курс уголовного судопроизводства / И.Я.Фойницкий. – СПб.: Альфа, 1996.– Т.1. – С.159– 160.
4. Случевский В.К. Учебник русского уголовного процесса / В.К.Случевский. — Введение. Судостроительство. — М.: Зерцало, 2008. — С.112.
5. Девликамов А. А. Судебная власть в федеральном государстве: сравнительно-правовое исследование / А. А. Девликамов : Автореф. ...к.ю.н. — 12.00.01. — М., 2007. — С. 15-16.
6. Ковальський В.С. Охоронна функція права / В.С.Ковальський. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – С.185.(336 с.).
7. Сірий М.І. Касація - основна функція Верховного Суду України / М.І. Сірий // Вісник Верховного Суду України. - 2010. - №4(116). - С.30.
8. Вишнеvский Г.А. Единство судебного правоприменения как способ обеспечения верховенства права / Г.А.Вишнеvский // Право. – 2011. – №2. – С.13.
9. Юркевич І.В. Структурна характеристика єдності судової влади / І.В.Юркевич // Юрист України. – 2011. – №4(17). – С.15; Москвич Л.М. На шляху до реформування конституційних засад судової системи / Л.М.Москвич // Право України. – 2009. – №10. – С. 96-101.
10. Котюк І.І. Актуальные проблемы организационного, процессуального и методологического обеспечения познавательных процессов в сфере современного судопроизводства / И.И.Котюк // Криминалистика и судебная экспертиза. –2009. – Выпуск №55. - С. 15-16, 18.
11. Сердюк В. В. Правовий статус Верховного Суду України в системі судової влади / В. В.Сердюк:

Автореф. ...д.ю.н. - 12.00.10. - К., 2009. - С.21-22.

12. Сердюк В. В. Правовий статус Верховного Суду України в системі судової влади / В. В.Сердюк: Автореф. ...д.ю.н. – 12.00. 10. – Х., 2009. – С.5-6.

13. Ткачук О.С., Глушенко С.В. Сучасне реформування судової системи України в аспекті єдності суду касаційної інстанції / О.С.Ткачук, С.В. Глушенко // Часопис цивільного і кримінального судочинства. – 2012. – №1(4). – С.96.

14. Сірий М.І. Касація - основна функція Верховного Суду України / М.І. Сірий // Вісник Верховного Суду України. – 2010. – №4(116). – С.33.

15. Сердюк В. В. Правовий статус Верховного Суду України в системі судової влади / В. В.Сердюк: Автореф. ...д.ю.н. - 12.00. 10. - Х., 2009. - С.8.

16. Ткачук О. С., Глушенко С. В. Сучасне реформування судової системи України в аспекті єдності суду касаційної інстанції / О.С.Ткачук, С.В. Глушенко // Часопис цивільного і кримінального судочинства. — 2012. - №1(4). - С.100.

17. Назаров І.В. Судові системи країн Європейського Союзу та України: генезис та порівняння: Монографія / І.В. Назаров. - Х.: ФІНН, 2011. - С.109.

18. Куйбіда Р.О. Організація і розвиток сучасної судової системи України / Р.О.Куйбіда: Автореф. ...к.ю.н. - 12.00.10. - К., 2006. - С.8-9.

19. Про судоустрій і статус суддів: Закон України // Відомості Верховної Ради України. - 2010. - N 41-42, N 43, №44-45. - ст.529.

T. Pustovoit

THE UNITY OF THE JUDICIARY AS A CONSTITUTIONAL BASIS OF THE UKRAINIAN JUDICIAL SYSTEM: PROBLEM STATEMENT

Author provides a theoretical analysis of the legal nature of the unity government. In this context reveals the unity of the legal nature of the judiciary as a key constitutional principles of organization and administration of justice. Rising issues of the legal nature of the Supreme Court of Ukraine as the highest judicial body in the system of courts of general jurisdiction, arising from the adoption of the Law of Ukraine «On the Judicial System and Status of Judges» (2010).

Keywords: unity, judiciary, justice, appeal, appeal, supreme court.

УДК 347.998.85(091)(477)«18»

Б. Р. Стецюк

УРЯДУЮЧИЙ СЕНАТ ЯК ОРГАН АДМІНІСТРАТИВНОЇ ЮСТИЦІЇ В РОСІЙСЬКІЙ ІМПЕРІЇУ XIX СТ.

У статті розглядається роль Урядового Сенату і його департаментів у здійсненні адміністративних процедур. Автор аналізує дві основні точки зору на час виникнення адміністративної юстиції в Російській імперії: деякі автори вважають, що її елементи сформувалися ще до реформ 1860-х років, інші - що це відбулося в пореформений період, а до цього - просто не було можливим. Автор вважає, що система адміністративної юстиції в Росії виникла в другій половині XIX століття, але елементи її зародження дійсно пов'язані з діяльністю Сенату початку XIX ст. У той час, правової системи Росії не було відомо про конкретні процесуальні форми адміністративного розгляду. Вирішення публічно-правових спорів у цей час здійснювалося у формі оскарження до начальства неправомірних дій і актів адміністрації; єдиною формою порушення спорів для громадянина або громадської установи була скарга; прокурор міг винести протест на незаконний акт органу державного управління; подання скарг до начальства обумовлювало множинність і вузьку спеціалізацію органів, що їх розглядають; адміністративно-судові місця загальної компетенції (окрім Сенату) ще не існували; посадовці (губернатори, генерал-губернатори, справники, міністри, головноуправляючі) розглядали скарги одноособово.

Важливу роль в Сенаті грав його Перший департамент, оскільки саме він видав адміністративно-судовими справами: 1) розбирав спори між громадянами і владою; 2) вирішував сперечання органів влади між собою.

У справах за наглядом за законністю державного управління Сенат виступав, по-перше, як орган, який за власним почином або за поданням відповідних установ вирішував спори, що виникають між адміністративними місцями про владу і передавав справи з одного присутственного місця в інше, по-друге, Сенат був інстанцією, що приймала скарги приватних осіб і органів самоврядування на неправильні розпорядження міністрів і губернських місць.